

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про надра щодо вдосконалення правового регулювання надрокористування та забезпечення гарантій інвесторам»

1. Обґрунтування необхідності прийняття Закону

Україна володіє потужним мінерально-сировинним комплексом, який за належного управління може стати фундаментом для сталого та ефективного розвитку національної економіки, енергетичної незалежності та міжнародної інтеграції у глобальні ланцюги постачання. За наявною інформацією, Україна займає п'яте місце в світі за розвіданими та перспективними запасами та ресурсами, з вагомою частиною корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення.

Попри виклики триваючого повномасштабного вторгнення, галузь надрокористування в Україні продовжує свій розвиток, надрокористувачі продовжують інвестувати свої ресурси у видобуток корисних копалин та спрямовують зусилля на залучення додаткових ресурсів.

Більше того, на глобальному політичному рівні Україна стає повноцінним учасником тенденцій створення сталих ланцюгів постачання стратегічної та/або критичної мінеральної сировини.

Так, 13 липня 2021 року підписано Меморандум про взаєморозуміння між Європейським Союзом і Україною про стратегічне партнерство у сфері мінеральної сировини. У квітні 2024 року набрав чинності Регламент ЄС 2024/1252 щодо критичної сировини, який, зокрема, надає можливість брати участь у проєктах державам, які не є членами ЄС, у тому числі Україні.

28 жовтня 2024 року укладено Меморандум про взаєморозуміння між Урядом Сполучених Штатів Америки та Урядом України щодо співробітництва з метою посилення ланцюгів постачання у секторі критичних мінеральних ресурсів для енергетики, національної безпеки та економічного розвитку.

Питання умов користування надрами та права на купівлю видобутку на ринкових комерційних умовах є також одним з ключових предметів Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-українського інвестиційного фонду відбудови, ратифікованої Законом України від 8 травня 2025 року № 4417-ІХ.

В умовах повномасштабної війни, політичних і геополітичних трансформацій та викликів, питання відновлення економіки та зміцнення внутрішнього виробництва стають питаннями національної безпеки. Формування ефективної системи управління надрами, що базується на відкритості, інвестиційній привабливості та сталому використанні ресурсів та

їх включенні в глобальні ланцюги постачання, є критично важливою для сталості України як держави.

За таких умов, з урахуванням викликів, що стоять перед Україною, та можливостей, які існують, важливим є забезпечити належний рівень правової певності для функціонування галузі як в умовах воєнного стану, так і після його скасування або припинення, а також сприяти активізації функціонування галузі в найближчий час.

Пропозиції, що пропонуються цим законопроектом, покликані сприяти зазначеному, та базуються на ключових та уніфікованих пропозиціях бізнес-асоціацій, які висловлювались та надсилались потягом останніх років, а також на результатах додаткових консультацій з представниками профільного міністерства та дозвільного органу.

2. Мета і завдання законопроекту

Законопроект спрямований на вдосконалення правового регулювання у сфері надрокористування, забезпечення сталих умов надрокористування та сприяння активному надрокористуванню шляхом виконання таких завдань:

- 1) забезпечення стабільних умов доступу та користування надрами для діючих надрокористувачів та потенційних інвесторів;
- 2) удосконалення регулювання перехідних відносин щодо отримання спеціальних дозволів на користування надрами власниками щодо деяких видів спеціальних дозволів на користування надрами.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроектом пропонується внести зміни до окремих положень Кодексу України про надра стосовно таких питань:

- 1) удосконалення врегулювання питання автоматичного продовження спеціальних дозволів на користування надрами, чинних на день введення воєнного стану в Україні, та строків виконання робіт, встановлених відповідними угодами про умови користування надрами, інших строків умов користування надрами, встановлених відповідними спеціальними дозволами на користування надрами;
- 2) врегулювання питання проведення аукціонів (електронних торгів) за участі одного учасника;
- 3) запровадження гарантій від змін у законодавстві стосовно користування надрами щодо ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та (або) критичного значення;
- 4) удосконалення регулювання перехідних відносин щодо отримання спеціальних дозволів на користування надрами власниками деяких видів спеціальних дозволів на користування надрами.

Також пропонується встановити в перехідних положеннях Кодексу України про надра чіткий порядок дій дозвільного органу в частині

автоматичного продовження спеціальних дозволів на користування надрами, чинних на день введення діючого воєнного стану в Україні, строків виконання робіт, встановлених відповідними угодами про умови користування надрами, інших строків умов користування надрами.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Правові відносини у вказаній сфері регулюються Конституцією України, Кодексом України про надра, Гірничим законом України, Законом України «Про нафту і газ», Законом України «Про угоди про розподіл продукції», іншими законами, а також підзаконними актами, прийнятими відповідно до них.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація норм законопроекту не потребує додаткових видатків із Державного бюджету. Завдяки створенню сприятливих умов для безперервної діяльності існуючих підприємств, що працюють у сфері надрокористування, а також розблокування можливостей для нових інвестицій у розвиток галузі надрокористування та встановлення додаткових гарантій інвесторів очікується розвиток видобувної галузі, а як наслідок – податкових та інших надходжень до бюджету.

6. Очікувані правові та соціальні наслідки прийняття законопроекту

Завдяки прийняттю законопроекту очікується досягнення таких результатів:

- 1) забезпечення однозначного трактування положень чинного законодавства у галузі надрокористування;
- 2) усунення надмірних перешкод для потенційних надрокористувачів, що існують у зв'язку із необхідністю відповідно до вимог законодавства забезпечити участь принаймні двох учасників у аукціонах (електронних торгах) з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, та пов'язаних із цим наслідків сталості надрокористування;
- 3) забезпечення стабільності регулювання для підприємств, що інвестують у розвиток надрокористування в частині стратегічних та (або) критичних корисних копалин та компонентів;
- 4) забезпечення безперервної роботи підприємств видобувної галузі протягом та після закінчення воєнного стану;
- 5) створення передумов для розвитку видобувної галузі за діючими спеціальними дозволами на користування надрами та збільшення податкових надходжень.

Народні депутати України

